

Nr 22.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående de särskilda barnbidragen till änkors och invaliders m. fl. barn.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 65 i första kammaren av fröken *Osvald* och nr 85 i andra kammaren av herr *Fröderberg*.

I motionerna, vilka äro likalydande, har föreslagits, att riksdagen måtte besluta, att »de särskilda barnbidragen utgå till och med det år, som barnen fylla aderton år enligt de grunder, som Kungl. Maj:t i fjol föreslog om de allmänna barnbidragen för dessa åldrar, dock med iakttagande av den inkomstprövning, varom i övrigt föreskrives om de särskilda barnbidragen».

Beträffande de skäl som anförts till stöd för detta förslag får utskottet hänvisa till motionerna.

Enligt 1 § *lagen den 26 juli 1947 om allmänna barnbidrag* utgår för barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, allmänt barnbidrag med 260 kronor om året. I 2 § stadgas, att allmänt barnbidrag utgår från och med kvartalet efter det, varunder barnet fötts eller rätt till sådant bidrag eljest uppkommit, till och med det kvartal, varunder barnet fyller 16 år.

Utöver allmänt barnbidrag kan under vissa förutsättningar utgå särskilt barnbidrag enligt *lagen den 26 juli 1947 om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn*. Särskilt barnbidrag utgår med högst 420 kronor för år till föräldralösa och med dem likställda barn samt med högst 250 kronor för år till andra bidragsberättigade barn. Särskilt barnbidrag utgår icke för längre tid än till och med den månad under vilken barnet fyller 16 år. Särskilt barnbidrag är inkomstprövat dels med avseende på försörjarens inkomst och dels med avseende på barnets inkomst. I utskottets utlåtande nr 21 lämnas å s. 2 och 3 en kortfattad redogörelse för vilka barn som äro berättigade till särskilt barnbidrag och för inkomstprövningens utformning. Utskottet får hänvisa till denna redogörelse.

Lagen om särskilda barnbidrag trädde i kraft den 1 januari 1948 och ersatte då *lagen den 18 juni 1937 om barnbidrag*. Ej heller enligt sistnämnda lag utgick barnbidrag för längre tid än till och med den månad, under vilken barnet fyllt 16 år.

Förslag till lag om allmänna barnbidrag förelades 1947 års riksdag av Kungl. Maj:t genom propositionen nr 220. Propositionen behandlades av

sammansatt stats- och andra lagutskott. Kungl. Maj:t föreslog i propositionen, att allmänt barnbidrag i vissa fall skulle utgå även till barn i åldern 16—18 år enligt en så lydande bestämmelse (2 § andra stycket i Kungl. Maj:ts förslag):

För barn, som fyllt sexton år och som kan antagas på grund av fortsatt utbildning, sjukdom eller av annan anledning icke kunna genom eget arbete i mera avsevärd mån bidraga till sitt uppehälle, må, om barnet ej heller äger egna tillgångar av betydelse, allmänt barnbidrag utgå jämväl för senare tid än i första stycket sägs, dock längst till och med det kvartal, varunder barnet fyller aderton år. Åtjuter barnet folkpension eller försörjes det eljest i väsentlig mån av det allmänna, skall vad nu sagts dock ej gälla.

På hemställan av utskottet utslöt riksdagen ur lagen bestämmelsen om allmänt barnbidrag till barn i åldern 16—18 år. Utskottet anförde som skäl härför i sitt över propositionen avgivna utlåtande nr 4 följande:

Allmänt barnbidrag skall enligt förslaget utgå till och med det kvartal, varunder barnet fyller 16 år. För barn mellan 16 och 18 år skall enligt 2 § andra stycket i den föreslagna lagen under vissa omständigheter utgå barnbidrag. Så må ske om barnet kan antagas på grund av fortsatt utbildning, sjukdom eller annan anledning icke kunna genom eget arbete i mera avsevärd mån bidraga till sitt uppehälle och barnet icke äger egna tillgångar av betydelse. Förslaget om att utsträcka barnbidragssystemet till i viss omfattning avse även barn i åldern 16—18 år har av befolkningsutredningen motiverats väsentligen med en hänvisning till de grunder, efter vilka enligt gällande bestämmelser om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skattskyldig äger rätt till familjeavdrag för barn. Enligt utskottets mening är den föreslagna utsträckningen av barnbidragen till barn i åldern 16—18 år icke lämplig. Bestämmelsernas tillämpning torde medföra betydande svårigheter för de beslutande myndigheterna, framför allt för barnavårdsnämnderna, som anförtröts prövningen av barnets förhållanden. Med den elastiska formulering bestämmelserna erhållit kan det också befaras, att barnavårdsnämnderna komma att tillerkänna barn i åldern 16—18 år barnbidrag i väsentligt större omfattning än som är avsett. Den omständighet att nu gällande bestämmelser rörande skattskyldigs rätt till barnavdrag för barn under 18 år skola avskaffas utgör enligt utskottets mening icke tillräckligt skäl för att på det sätt som föreslagits i propositionen utsträcka barnbidragen till barn i åldern 16—18 år. Utskottet föreslår därför, att allmänt barnbidrag icke utgår för barn i åldern 16—18 år. Statligt stöd till studerande ungdom över 16 år bör i stället lämnas i form av stipendier. I fråga om barn i åldern 16—18 år, som på grund av sjukdom icke kan i mera avsevärd grad bidraga till sin försörjning, bör stöd lämnas i annan form än i form av allmänt barnbidrag. I den mån redan vidtagna åtgärder på dessa områden icke kunna anses utgöra tillräcklig kompensation för barnavdragens bortfallande beträffande barn i åldern 16—18 år bör en utbyggnad av åtgärderna snarast möjligt komma till stånd.

Utskottet. Det förslag till lag om allmänna barnbidrag, som genom propositionen nr 220 förelades 1947 års riksdag, innehöll i 2 § andra stycket en bestämmelse, enligt vilken allmänt barnbidrag skulle under vissa förutsättningar utgå även till barn i åldern 16—18 år. Så skulle ske om barnet

kunde antagas på grund av fortsatt utbildning, sjukdom eller annan anledning icke kunna i mera avsevärd mån bidra till sitt uppehälle och barnet icke ägde egna tillgångar av betydelse.

Bestämmelsen om allmänt barnbidrag till barn i åldern 16—18 år uteslöts ur lagen av riksdagen. Därvid framhölls, att bestämmelsens tillämpning skulle medföra betydande svårigheter för vederbörande beslutande myndigheter, som anförtratts prövningen av barnets förhållanden. Med bestämmelsens elastiska formulering kunde det också befaras, att barn i åldern 16—18 år skulle tillerkännas barnbidrag i väsentligt större omfattning än som vore avsett. Den omständigheten att gällande bestämmelser rörande skattskyldigs rätt till barnavdrag för barn under 18 år skulle avskaffas utgjorde icke tillräckligt skäl för att på det sätt som föreslagits i propositionen utsträcka barnbidragen till barn i åldern 16—18 år. Statligt stöd till studerande ungdom över 16 år borde i stället lämnas i form av stipendier. I fråga om barn i åldern 16—18 år, som på grund av sjukdom icke kunde i mera avsevärd mån bidra till sin försörjning, borde stöd lämnas i annan form än i form av allmänt barnbidrag. I den mån redan vidtagna åtgärder på dessa områden icke kunde anses utgöra tillräcklig kompensation för barnavdragens bortfallande borde en utbyggnad av åtgärderna snarast möjligt komma till stånd.

I motionerna föreslås, att särskilt barnbidrag, som för närvarande utgår endast tills barnet fyllt 16 år, skall utgå även till barn i åldern 16—18 år enligt de grunder som i propositionen nr 220 vid 1947 års riksdag föreslogs beträffande allmänt barnbidrag för barn i dessa åldrar. Härvid förutsättes dock, att de särskilda barnbidragen skola vara inkomstprövade för barn i åldern 16—18 år efter samma regler som för barn under 16 år.

De betänkligheter, som vid 1947 års riksdag framfördes mot de föreslagna allmänna barnbidragen till barn i åldern 16—18 år, gälla även det i motionerna framlagda förslaget beträffande de särskilda barnbidragen. Utskottet, som delar dessa betänkligheter, kan därför icke biträda det i motionerna framlagda förslaget.

Det torde emellertid vara tveksamt, huruvida redan vidtagna stödåtgärder i form av stipendier till studerande ungdom över 16 år och i annan form till sjuka barn i åldern 16—18 år kunna anses utgöra tillräcklig kompensation för barnavdragens bortfallande. En utredning av dessa förhållanden synes böra komma till stånd. Skulle utredningen visa, att redan vidtagna åtgärder i nu angivna hänseenden icke äro tillräckliga, bör förslag om utbyggnad av åtgärderna föreläggas riksdagen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla, att Kungl. Maj:t ville föranställa om utredning av frågan i vilken utsträckning för barn i åldern 16—18 år,

som på grund av fortsatt utbildning eller sjukdom icke kunna bidra till sitt uppehälle, kompensation i form av stipendier eller på annat sätt erhållits för barnavdragens bortfallande samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen förlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda; och

B. att motionerna I: 65 och II: 85, i den mån de icke besvarats genom vad utskottet under A. hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 22 april 1948.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Sten, Björkman, Nils Elowsson, Uhlén, Osvald*, Wahlund och Hollertz;

från andra kammaren: herrar Hermansson, Cruse*, Holm, Andersson i Gisselås, fru Västberg, herrar Carlsson i Bakeröd, Andersson i Alfredshem och fru Sandström*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.